

מסורת הש"ס

6) וַיְרוּשְׁלָמִי לַיּוֹם מִרְגְּלֹס וכו', 3) [מוֹסַפְתָּהּ פִּי"ג], 4) [לַיּוֹם בְּרִיב יוֹסִי וכו"א בִּילְקוּט], 5) [נִשְׁשָׁה מִן מוֹךְ שַׁח לִידְלָקָה], 6) [מוֹסַפְתָּה דְסוּטֵה פִּי"ג], 7) [אֵין זֶה כְּהֵךְ פְּסוּקִים אֲלַף בְּסִימָן לוֹ פִּי"א חֲמוּז יִבְלוּ יִמְיֵהֶם כְּטוֹב וְשִׁיחָה בְּנַעֲמִים], 8) [אֵין כֵּהֵם טוֹהֵה אַחֲרֵי מִנְעֻנֵעַ וְטוֹן לֹא אֵלֵי קַךְ פִּי"שׁ יִסֵּס], 9) [בְּעִי" וּבִילְקוּט לִמְחָ לֹכַל אֲחִין עֲשֵׂהָ חֲמִיזוֹת], 10) קוֹדֵשׁן יֵי, זכּחִים קוֹי: 11) [לַיּוֹם אֲמִרו וכו"א בְּעִי"א].

הגהות הגר"א

[א] נב' דור המדבר נרשם עליו אות כ: [ב] שם עתה קרמ. נרשם עליו אות א: [ג] שם ימיהם כטוב. ז"ל כטוב ימיהם: ושתתם כנעמיים וכחמי נמחק: [ד] שם וארצות השמים נפתחו. נמחק וי"ז ושכחו מעינות הסוה: [ה] שם מלמד שהיו מפנים דרך כרמים. נמחק:

לעזי רש"י

אשטרי"א [אישטרי"א]. הוויה, מהות, ישות.

רשעים דור המבול.

חטאים אנשי סדום. דכתיב כְּזֶה רַעִים וְחַטָּאִים (שם יא): **אבל עומדים הם כו'**. שחיין ונדונים: **גב' נשמתן קשה להם בגיהנם**.

נשמת עזמן שרפתן דכתיב רוּחַסֵּךְ אֵשׁ תֹּאכְלֶכֶם (ישעיה ג): **כשזיל גלגל העין**. שרואין עוצמת שלימה והיו גוצהין עיניהם ומנאפין אחר

עיניהם: כמים שדומה לנגלל העין. מעינות שנוצעין ממקום קטן כמו עין: **שלשה נשטיירו**. מאותן מעינות של דור המבול שהיו חמין כדאמר לקמן [ע"ג] כרותחין קלקלו כרותחין נדוני: **ויוון חזרו**. להזדווג עם מיניהם: **חוץ מושושמי**. עוף הוא שאומז עדיין תכרות רעה שמוזווג עם הכל. מושלמי עוף אחד וכמסכת חולין (דף סג:) גבי שמונה ספיקות איתא והרנוגא מושלמי ומנדא ודרכו של אומז

קת.

תורה אור

- וַיִּמְחוּ הָאֱנָשִׁים מִרְצָאֵי דְבַת הָאָרֶץ רַעְיָה בְּמִנְפָּה לִפְנֵי יי: במדבר יד לו
- אֲנִי יי דְּבַרְתִּי אִם לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל הָעָדָה הָרַעְיָה הַזֹּאת הַנְּעוּדִים עָלַי בְּמִדְבַר הַזֶּה יִתְמוּ וְיָשֻׁם יָמֹתָּ:
- אִסְפֵּר לִי חֲסִידֵי בְרִיתִי בְּרִיתִי עָלַי זָכוּ:
- וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאֵלָה וְתַבְסַּע עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקְּהָלָ:
- ?? מִמֵּית וּמִחַיָּה מוֹרִיד שְׂאוֹל וְיַעֲלֵ:
- וַיִּמְחַ אֵת כָּל הַיְּקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה עַד רֶבֶשׁ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ וַיִּשְׂאֵר אֲךָ נֹחַ וְאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּחַיָּה: בראשית ז כג
- וַיֹּאמֶר יי לֹא יִדּוֹן רִוּחַ בְּאָדָם לְעַלְם בְּשֵׁנָה הַזֹּאת בְּשָׂר וָדָד: יִמְיוּ מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה:

- בראשית ו ג
- תְּהוֹרֵי חֲשֵׁשׁ תִּלְדוּ קֶשׁ רִוּחָם אִשׁ תֹּאכְלֵכֶם: ישעיהו לג יא
- בְּתִיָּהֶם שְׁלוֹם מִפְּחָד וְלֹא שִׁבְט אֱלֹהֵה עֲלֵיהֶם: איוב כא ט
- שׁוּרוֹ עֵבֶר וְלֹא יִנְעַל תִּפְלַט פְּרָתוֹ וְלֹא תִשְׁכַּח: איוב כא י
- וְשִׁלְחוּ כִּצְנָן עֲרִילֵיהֶם וְיִלְדִיָּהֶם יִרְשְׁדוּן: איוב כא יא
- וַיִּשְׁמְחוּ לְקוֹל עֵזָבָ: איוב כא יב
- אִם יִשְׁמְעוּ וְעֵבְדוּ יִכְלוּ יִמְיֵיהֶם כְּטוֹב וְשִׁנְיָהֶם בְּנַעֲמִים: איוב לו יא
- וַיֹּאמְרוּ לְאֵל טוֹר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרָכֵיךָ לֹא תִפְצְנָה: איוב כא יד
- וְאֲנִי תִהְיֶי מִבְּיַי אֵת הַמַּבּוּל מִיִּם עַל הָאָרֶץ לִשְׁחַת כָּל בְּשָׂר אֲשֶׁר בּוֹ רוּחַ חַיִּים מִתּוֹחַ הַשָּׁמַיִם כָּל אֲשֶׁר בָּאָרֶץ יָגָעַ:
- בראשית ו ז
- וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֵת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הָיָה וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בָּחָרָה:
- בראשית ו ב
- בְּשֵׁנַת שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי נֹחַ בְּחֻדַּשׁ הַשָּׁנִי בִּשְׁבִיעַ עֶשְׂרִי יוֹם לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל מַעֲיֵנַת תְּהוֹם רְבָה וְאֶרֶבַת הַשָּׁמַיִם נִפְתְּחָ:
- בראשית ו יא
- וַיֵּרָא יי כִּי רְבָה רַעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל יֵצֵר מַחֲשַׁבַּת לְבוֹ רַק רַע כָּל הַיּוֹם: בראשית ו ה
- וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֵת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי הִשְׁחִיתָ כָּל בְּשָׂר אֵת דְּרָבּוֹ עַל הָאָרֶץ:
- בראשית ו יב
- וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לִנְחַן קָן כָּל בְּשָׂר בָּא לִפְנֵי כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מַשְׁחִיתֶם אֵת הָאָרֶץ:
- בראשית ו יג
- הַחֲמָס קָם לְמִטְּהָ
- וַיִּמְחוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים מִן הָאָדָם וְיִתְמוּ וְיָשֻׁם יָמֹתָּ: בראשית נ כא
- כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאִפְיוֹ מִכָּל אֲשֶׁר בָּקָרְהָה מוֹתוֹ: בראשית ז כב
- קַל הוּא עַל פְּנֵי מִיִּם הַקְּהָלִי חִלְקָתָם בָּאָרֶץ לֹא יִפְנֵה דְרָךְ בְּרִמִּים: איוב כד יח

עוף להרציע כל הזריות: **שזקף**. החמס עזמו מקלל והיינו החמס קס למטה רשע: **לא מהס**. אין מועלת לא כהם ולא כהמונס ולא כמשאס: **מהמהס**. אשטרי"א בלע"ו: **כי נחמתי לי עשיים ונת**. סמוכין דריש: **יפה עשיי וכו'**. שאיזדתי דרך רשעים כזה: **לא יפה עשיי**. דלפשר היו חוזרין: **כל שכן**. אילו הוה כזורות אחרים היה זדיק יותר: **פלייעון**. צושס שרימו נודף ואינו אפרסמון: **מקיפה**. מליף כמו ויף הצרול דמרגמיין וקפא (מלכס ז ו): **כויקן**. נודות: **לא יפנה דרך כרמים אמרו לו ומי מעכב**. [מיד] שאינו עושה אס יש זידו כח לעשות כן: [פרידה] **אחס יש לי להוילא מכס**. ממושלח הלדיק ימות קודם ולא יהיה נדון עמכס: א"כ

אספו ו**אליעזר** **אומר עליהם הוא אומר** **אספו** **לי חסידי כורתי** בריתי **עלי זבח** [ג] **עדת קרח** אינה עתידה לעלות **שנאמר** **ותככם עליהם** הארץ בעולם הזה **ויאבדו** מתוך הקהל לעולם הבא **דברי ר"ע ר"א** **אומר עליהם הוא אומר** **ר' אליעזר** **אומר עליהם הוא אומר** **אספו** **חלק לעולם הבא** **שנאמר** **ו**ימח את כל היקום אשר על פני האדמה וימח את כל היקום בעולם הזה וימחו מן הארץ לעולם הבא **דברי ר"ע ר"י** **בן בתירא** **אומר לא** **חיין ולא** **נדונין** **שנאמר** **ל**א ידון רוחי באדם לעולם לא דין ולא רוח דבר אחר לא ידון רוחי שלא תהא נשמתן חוזרת לנדנה ר' מנחם **א**בר יוסף אומר אפילו בשעה שהקב"ה מחזיר נשמות לפגרים מתים נשמתן קשה להם בגיהנם שנאמר **תהרו** **חשש תלדו קש רוחכם** **אש תאכלכם** **ת"ר** **ד**דור המבול לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה ומה כתיב בהם **בתיהם שלום מפחד ולא שבט אלוה עליהם** **וכתיב** **שורו עבר ולא יגעיל תפלט פרתו ולא תשכל** **וכתיב** **י**ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקדון **וכתיב** **י**ישאו בתוף וכבוד וישמחו לקול עוגב **וכתיב** **י**יכלו **ג**ימיהם בטוב **ושנותם** **בנעימים** **וכתיב** **וברגע** **שאו** **ל**חתו והיא גרמה שאמרו לאל **סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו** **מה שירי** **כי נעבדנו** **ומה נועיל** **כי נפגע** **בו אמרו כלום צריכין אנו לו אלא לטיפה של גשמים יש לנו נהרות ומעינות שאנו מסתפקין מהן אמר הקב"ה בטובה שהשפעתו להן בה מכיעסין אותי ובה אני דן אותם שנאמר **ו**אני הנני מביא את המבול מים ר' יוסי אמר דור המבול לא נתגאו אלא בשביל גלגל העין שדומה למים **שנאמר** **ל**הם נשים מכל אשר בחרו **לפיכך דן אותן במים שדומה לגלגל העין שנאמר** **י**נבקעו כל מעינות תהום רבה **ו**ארבות השמים נפתחו **א"ר יוחנן דור המבול ברבה קלקלו וברבה נידונו ברבה קלקלו שנאמר** **י**ורא ה' כי רבה רעת האדם וברבה נידונו שנאמר כל מעינות תהום רבה **א"ר יוחנן שלשה נשתיירו מהם בלועה** **הגדר** **וחמי טבריא ועיניא רבתי** **דברים** **י**כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ **א"ר יוחנן מלמד שהרביעו בהמה על חיה וחיה על בהמה והכל על אדם ואדם על הכל** **א"ר אבא בר כהנא** **וכולם חזרו חוין מתושלמי** **י**ואמר **ה' לנח קץ כל בשר בא לפני א"ר לפני א"ר יוחנן בא וראה כמה גדול כחה של חמס שהרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל שנאמר כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ** **וכתיב** **י**החמס קם למטה רשע לא מהם ולא מהמונם ולא מהמהם ולא **ג**ה בהם **א"ר אלעזר מלמד שזקף עצמו כמקל ועמד לפני הקב"ה ואמר לפניו** **רבש"ע לא מהם ולא מהמונם ולא מהמהם ולא נה בהם** **ה**ו**אף על נח נחתם גזר דין שנא' ולא נח בהם** **תנא דבי ר' ישמעאל** **אף על נח נחתך גזר דין אלא שמצא חן בעיני ה' שנאמר** **י**חנתי כי עשיתם ונח מצא חן בעיני ה' וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ כי אתא רב דימי אמר אמר הקב"ה יפה עשיתי שתקנתי להם קברות בארץ מאי משמע כתיב הכא וינחם ה' וכתיב התם וינחם אותם וידבר על לבם ואיכא דאמרי לא יפה עשיתי שתקנתי להם קברות בארץ כתיב הכא וינחם ה' וכתיב התם וינחם אותם וידבר על לבם ואיכא דאמרי לא יפה עשיתי תולדות נח [נח איש צדיק תמים היה בדורותיו] **א"ר יוחנן בדורותיו ולא בדורות אחרים וריש לקיש אמר בדורותיו כ"ש בדורות אחרים** **א"ר חנינא משל דרבי יוחנן למה הדבר דומה לחבית של יין שהיתה מונחת במרתף של חומין במקומה ריחה נודף שלא במקומה אין ריחה נודף** **א"ר אושעיא משל דריש לקיש למה הדבר דומה לצלוחית של פלייטון שהיתה מונחת במקום הטנופת במקומה ריחה נודף וכ"ש במקום הבוסם וימח את כל היקום אשר על פני האדמה אם אדם חטא בהמה מה חטאה תנא משום רבי יהושע בן קרחה משל לאדם שעשה חופה לבנו והתקין מכל מיני סעודה לימים מת בנו עמד (ובלבל) [ופזר] את חופתו אמר כלום עשיתי אלא בשביל בני עכשיו שמת חופה למה לי אף הקב"ה אמר כלום בראתי בהמה וחיה אלא בשביל אדם עכשיו שאדם חוטא בהמה וחיה למה לי **י**מכל אשר בחרבה מתו **ה** ולא הגים שבים דרש ר' יוסי דמן קסרי מאי דכתיב **י**קל הוא על פני מים תקולל חלקתם בארץ מלמד שהיה נח הצדיק מוכיח בהם ואומר להם עשו תשובה ואם לאו הקב"ה מביא עליכם את המבול ומקפה נבלתכם על המים כויקין שנאמר קל הוא על פני מים ולא עוד אלא שלוקחין מהם קללה לכל באי עולם שנאמר תקולל חלקתם בארץ לא יפנה דרך כרמים מלמד שהיו מפנים דרך כרמים **ה**ו**אמר לו ומי מעכב אמר להם פרידה אחת יש לי להוציא מכם** **א"כ******

^[1] רשע לא מהם ולא מהמונם ולא מהמהם ולא נה בהם:יחזקאל ז יא

^[2] וַיִּנְחָם יי כִּי עָשָׂה אֵת הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצַּב אֵל לְבוֹ: בראשית ו ו

^[3] לְעִשׂוֹת לַעֲמוֹ: שְׂמוֹת לִבִּי יד

^[4] אֱלֹהֵה תוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדַרְתּוֹ אֵת הָאֱלֹהִים הַתְּהֵלֵךְ נֹחַ: בראשית ו ט

^[5] כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאִפְיוֹ מִכָּל אֲשֶׁר בָּקָרְהָה מוֹתוֹ: בראשית ז כב

^[6] קַל הוּא עַל פְּנֵי מִיִּם הַקְּהָלִי חִלְקָתָם בָּאָרֶץ לֹא יִפְנֵה דְרָךְ בְּרִמִּים: איוב כד יח

(א) [נעל"ח:וּשׁוּיָן] (ט ב"ש מ"ו, א) [גירסת ב"ש בירשף:] (ד ג"י העירון ערך בנסקיף שפת], (ס) [מסופתה פ"יג ע"ש], (ז) [מסופתה פ"יג], (ז) [מסופתה פ"יג], (ח) [מסופתה דפוטה פ"ג], (ט) [ג"ל ילינו], (י) [מ"ק סה:], (י) [גדה טג:], (י) [ג"ל נוספתיה], (ט) [מגיגה טז:], (ט) [בס"א: קך, (ס) [ג"ל אחרי ד"ה בגל],

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמרי דברי ר' שילה אמרי נבנה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ערום נרשס עליו אוח ב: [ב] שם דרש רבי יוסי. נרשס על מביט דרש אוח א: [ג] שם אמרי דלית ליה חד. נרשס על מיבת אמרי אוח ב':

לעזיו רש"י

קורב"ט. זרימה.

מוסף רש"י

לסיפטיה. ארגו שול (תענית ב.א.). כחד מנייהו. כחד משתי קיסר (שם). מעפרא דאברהם. שנלחט עם המלכים (שם). גילי. קשין (שם). אמרי דאית ליה חד תורה כו'. כך היה מנהגם של אנשי סודס (לקמח ע"י ב.). מרעי חד יומא. כל צמחום העיר (נדח טס.). ההוא יתמי. שלח היה לו שור וכפלוהו לרעות צמחומין ב' ימים (שם).

בדי מאן. ביד מי נשלח: **כי מטא להסו דיירא**. כשהגיע לאותו מלון: **למיבת**. ללון: **שרינהו**^(א) **לסיטפיה**. המירו הארנזים והמלופיץ ופתחום ונטלו כל מה שבמכו: **אחוי**. מלחקי: **הנך דיורי**. אותן בני הכפרים: **א"כ ליבנו אחד צטורא**. א"כ שבנו כדי לעלות לרקיע למה בנו אותם בצקעה היה להם לבנות על אחד ההרים: **הפיילס ה'**. פחרס בכל העולם: **שדיס**.

יש להם זורת אדם ואוכלין ושומין כבני אדם^(ט): **רושין**. בלי גוף וזורה: **לינין**. זורת אדם אלף שיש להם כנפים במסכת גדה (דף מד:): **זו שאומרה נעבוד ע"ז** **וי שם צלל ה'**. צלצל לשונם כדי שלא יהא אחד מכוון לדעת חבירו לעבוד ע"ז: **שליש** [נצלע]. נצלעו יסודותיה משוקעת היא צקרקע עד שליט ושליט של מעלה נסרף ושליט אמונעי קיים צקרקע ולא שיהא עומד באויר: **אויר מגדל**. מראש המגדל (כלומר) [כמו אוירה של עיר] מי שעומד סביב למגדל ורואה אוירה ומראה גובה שלו: **משכה**. שכן נגזר על אותו מקום שישכח ולכן הם עלמס שכחו את לשונם: **צבל ובורסיף סימן רע** **למורה**. שמשחקין הלמוד מפני שעומדים באויר המגדל: **למה נקרא שמה בורסיף צור שאפי**.

צור שנתרוקן מימיו כלומר משכח האדם כל מה שלומד: **שאפי**. כמו (צ"מ דף ט.ס.) השופה את היין לשון (ירמיה מח) הורק מכלי אל כלי. ומפני מה שמה צבל [שמשכחת] אמר רב יוסף כי שם צבל לפי שבצלל הקדוש צרוך הוא את לשונם לשם לקח^(א) היא משכחת: ^(א) **סימן רע**. כלומר שמש

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

סימן שכחה היא: **רעים גנופס**. שטופיס צזימה: **השמר לך פן יהיה דבר עם לצנך צליעל וגו'** **והיה כך הטא**. והיינו **ארץ ממנה יאל לחס**. ארץ שצעה וטובה היא: **וסחטיה נהפך כמו אש**. ואחר כן

מאן נשדר נשדר בהדי נחום איש גם זו דמלומד בנסים הוא כי מטא לההוא דיורא בעא למיבת אמרי ליה מאי איכא בהדך אמר להו קא מובילנא כרגא לקיסר קמו בליליא שרינהו לסיפטיה ושקלו כל דהוה גביה ומלנהו עפרא כי מטא להתם אישתכח עפרא אמר אחוכי קא מחייכי בי יהודאי אפקוהו למקטליה אמר גם זו לטובה אתא אליהו ואידוכי להו כחד מינייהו אמר להו דילמא האי עפרא מעפרא דאברהם אבינו הוא דהוה שדי עפרא הוו חרבי גילי הוו גירי ברוך ואשכחו הכי הוה מחוזא דלא הוו קא יכלי ליה למיכבשיה שדו מההווא עפרא עליה וכבשוה עיילוהו לבי גנוא אמרי שקול דניחא לך מלייה לסיפטא דהבא כי הדר אתא אמרו ליה הנך דיורי מאי אמטית לבי מלכא אמר להו מאי דשקלי מהכא אמטאי להתם שקלי אינהו אמטו להתם קטלינהו להנך דיורי: דוד הפלגה אין להם חלק לעולם הבא וכו': מאי עבוד אמרי דבי רבי שילא^(א) נבנה מגדל ונעלה לרקיע ונכה אותו בקרדומות כדי שישובו מימיו^(ב) מחכו עלה במערבא א"כ ליבנו אחד במורא^(ג) (אלא) א"ר ירמיה בר אלעזר נחלקו לג' כיתות אחת אומרת נעלה ונשב שם ואחת אומרת נעלה ונעבוד עבודת כוכבים ואחת אומרת נעלה ונעשה מלחמה זו שאומרת נעלה ונשב שם¹ הפיצם ה' וזו שאומרת נעלה

קמ.

תורה אור

1. על פן קרא שמה בבל כי שם צלל יי שפת כל הארץ ומשם הפיצם יי על פני כל הארץ:

בראשית יא ט
2. ויאמרו יהבה ונבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם פן נפויץ על פני כל הארץ: בראשית יא ד
3. ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושמם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיה: שמות כג יג
4. ואנשי סדם רעים ותקאים ליי מאד:

בראשית יג יג
5. איבנו גדול בבית הוה מפני ולא חשך מפני מאומה כי אם אותך כאשר את אשתו ואיך באשעה הרעה הגדלה הזאת ותקטאתי לאלהים:

בראשית לט ט
6. השמר לך פן יזיקה דבר עם לבקר בלעיל לאמר קרבך שנת השבע שנת השמשוון ורעה עינך באחיק האביון ולא תתן לו וקרא עליו אל יי ויהי בר חטא:

דברים טו ט
7. וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד עד אשר מלא את ירושלים פה לפה לבד מחטאתו אשר החטיא את הדיקה לעשות הרע בעיני יי: מלכים ב כא טז

8. ארץ מפנה יצא לחם ותחמיה נהפך כמו אש: איוב כח ה
9. פרץ נחל מעם נך הנשפכים מני רגל דלו מאנוש נעו: איוב כח ד
10. עד אנה תהותתו על איש תרצחו בלבם כקיר נטוי גדר הדיחיה:

ההלים סב ד
11. חתר בחשך בתים יומם חתמו למו לא רעו אור: איוב כד טז
12. ישבו לערב יתמו כקלב ויסובבו עיר:

ההלים נט ז
13. ערום ולינו מבלי לבוש ואין כסות בקרה: איוב כד ז
14. גבלות ישינו עדר גולו ויריע: חמור יתומים ינהגו יחבלו שור אלמנה: איוב כד כ-ג
15. והוא לקברות ייבל ועל גדיש ישקוד: איוב כא לב

ונעשה מלחמה זו שאומרת נעלה ונשב שם¹ הפיצם ה' וזו שאומרת נעלה

ונעשה מלחמה נעשו קופים ורוחות וישרים ולילין וזו שאומרת נעלה ונעבוד עבודת כוכבים כי שם בבל ה' שפת כל הארץ תניא רבי נתן אומר כולם לשם עבודת כוכבים נתכוונו כתיב הכא **נעשה לנו שם וכתיב התם**³ **ושם אלהים אחרים לא תזכירו מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים אמר רבי יוחנן מגדל שלישי נשרף שלישי נבלע שלישי קיים אמר רב אויר מגדל משכח אמר רב יוסף בבל**^(א) **ובורסיף סימן רע לתורה מאי בורסיף אמר ר' אסי בור**^(ג) **שאפי: אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא וכו': ת"ר**^(ד) **אנשי סדום אין להן חלק לעולם הבא שנאמר**⁴ **ואנשי סדום רעים וחמאים לה' מאד רעים בעוה"ז וחמאים לעולם הבא אמר רב יהודה רעים בגופן וחמאים בממונם רעים בגופן דכתיב**⁵ **ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחמאתי לאלהים וחמאים בממונם דכתיב**⁶ **והיה כך חמא לה' זו ברכת השם מאד שמתכוונים וחמאים במתניתא תנא**^(ז) **רעים בממונם וחמאים בגופן רעים בממונם דכתיב ורעה עינך באחיק האביון וחמאים בגופן דכתיב וחמאתי לאלהים לה'**^(ז) **וזו ברכת השם מאד זו שפיכות דמים שנאמר**⁷ **גם דם נקי שפך מנשה (בירושלים) הרבה מאד [וגו']**^(ח) **ת"ר אנשי סדום לא נתנאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה ומה כתיב בהם**⁸ **ארץ ממנה יצא לחם ותחתיה נהפך כמו אש מקום ספיר אבניה ועפרות זהב לו נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עיץ איה לא הדריכוהו בני שחץ לא עדה עליו שחל אמרו וכי מאחר שארץ ממנה יצא לחם ועפרות זהב לו למה לנו עוברי דרכים שאין באים אלינו אלא לחסרינו [מממוננו] בואו ונשכח תורת רגל מארצנו שנאמר**⁹ **פרץ נחל מעם גר הנשכחים מני רגל דלו מאנוש נעו דרש רבא מאי דכתיב**¹⁰ **עד אנה תהותתו על איש תרצחו כולכם כקיר נטוי גדר הדיחיה מלמד שהיו נותנין עיניהן בבעלי ממון ומושיבין אותו אצל קיר נטוי ודוחין אותו עליו ובאים ונוטליין את ממונו דרש רבא מאי דכתיב**¹¹ **חתר בחשך בתים יומם חתמו למו לא [ראו] [ידעו] אור מלמד שהיו נותנים עיניהם בבעלי ממון ומפקידים אצלו אפרסמון ומניחים אותו בבית גניזיהם לערב באים ומריחין אותו ככלב שנא'**¹² **ישובו לערב יהמו ככלב ויסובבו עיר ובאים וחותרים שם ונוטליין אותו ממון [א] ⁽¹³⁾ ערום**^(ט) **הלכו מבלי לבוש ואין כסות בקרה**¹⁴ **חמור יתומים ינהגו יחבלו שור אלמנה גבולות ישינו עדר גולו וירעו**¹⁵ **והוא לקברות יובל ועל גדיש ישקוד**^[ב] **דרש ר' יוסי בציפורי אחרתין ההיא ליליא תלת מאה מחתרתא בציפורי אתו וקא מצערי ליה אמרו ליה יהבית אורחיה לגנבי אמר להו מי הוה ידענא דאתו גנבי**¹⁶ **כי קא נח נפשיה דרבי יוסי שפעי מרזבי דציפורי דמא**^[ג] **אמרי**^(י) **דאית ליה חד תורא מרעי חד יומא דלית ליה לירעי תרי יומי ההוא יתמא בר ארמלתא הבו ליה תורי למרעיה אזל שקלינהו וקטלינהו אמר להו**

דאית